

“Bizi həmişə təzim pozasında görmək istəyənlər olub...”

Bu məqalə ənənəvi tamaşaçıdan alternativ tamaşaçıya keçid dövrü haqqındadır.

Biz burada televiziyanı sadəcə əyləncə, sadəcə informasiya vasitəsitək təmsil etmirik və etməyəcəyik. Televiziyanın bir qınaq hədəfinə çevrilməsinin, ənənəvi olmayan, amma nisbətən oxşar vasitələrlə təhdid edilməsinin əsl səbəblərini araşdıracağıq. Bu, heç də yeniliklə köhnəliyin təbii mübarizəsi deyil.

Bir daha əmin olacağıq ki, televiziya indi olduğundan dəfərlə artıq əhəmiyyətə malikdir:

- Birincisi: televiziya müstəqil dövlətin əsas dayaqlarından biridir.

- İkincisi: televiziyanın təmsalında ilk növbədə ailə institutu özünə etibarlı müttəfiq tapıb.

- Üçüncüsü: televiziya bütövlüyünü bir vətəndaş olaraq qorumağı özündə ehtiva edir.

TELEVİZOR: MÜSTƏQİL DÖVLƏT - MÖHKƏM AİLƏ MODELİ ÜÇÜN

Televiziyanı sadəcə bir məlumat kitabçası, kinoteatr, konsert salonu, idman arenası və s. kimi təqdim etmək yanlış olardı. Xüsusilə indi.

Ənənəvi televiziya enerjisini, spesifik alternativ enerjinin-bərpa olunan yayım platformalarının qarabaqara izlədiyi bir zamanda. Və biz bu gün televiziyaadan yox, daha çox televizordan bəhs edəcəyik. Ona görə ki, televizor evi, yəni dövlət modelini tərk etməyə qoymur, bizi mənzilə çəkir. Ailəyə çəkir. Ailə bu unikal varlığın ətrafına bir süfrə başına yığılan kimi toplaşır. Televizora rəqib olan bütün kiçik cihazlar isə - burada planşetlər, notbuklar, göstərmək, yaymaq və dinləmək imkanına malik olan mobil telefonlar sizi, bizi harasa daşıyır, gətməyə, aparılmağa sövq edir.

Bu baxımdan yalnız televizor unitardır. Məsələn, siz telefonlarla, planşetlərlə, notbuklarla paylanaraq parçalanır, harasa gedərkən klassik birlikdən, vəhdətdən aralanırsınız. Bu, əlbəttə sizin baxdığımız vasitələri xırdaşdır, ona bir fəst-fud məzmunu verir. Necə deyirlər, əlinizdəki dərək, yaxmac kimi: götürüb gedirsiniz. Siz bir anda milyonlarla tamaşaçıya malik olan bir qurğunu-televizoru “20 min baxıb, 200 min baxış olub” kimi qiçilməyə təhrik edən aləmə dəyişirsiniz. Miqyas etibarilə isə həttə bir küçə boyda, prospekt boyda belə olursunuz. Televizorun aşılacağı qaydalar, vərdişlər, adətlanmış detallar bizi bir yerə yığır, birləşdirir. Dövlət başçısının müraciətləri, Yeni il mavi işıqları, hərbi paradın translyasiyası, telemarafonlar, burada nümayiş etdirilən filmlər, ailə üçün nəzərdə tutulan layihələr məhz ona xidmət edir ki, hamı birləşsin. Ailə modelinə uyğun olaraq. Göstərmək imkanına malik olan, amma heç bir halda təmhləyici televizor olmayan və heç vaxt da olmayacaq cib cihazları isə ailə dayaqlarından fraqmentləri, parçaları daşıyaraq aparır, xəff-xəff zədələyir, laxladır, hər birimizin, o cümlədən övladımızın- (oğul, ya qız: fərqi yoxdur...), oğru şəkildə ailə dairəsindən kənara çəkilərək separatcasına özünə qurşanmasına xidmət edir. Evində televizorun önünü tərk edən tamaşaçılar yeni qaçqın tipi yaradaraq planşetə, mobil telefona və ya bu sinifdən olan başqa daşıyıcılara, çadırlara köçürlər. Televizor-unitarlıqdır. Alternativ və bərpa olunan Kiçik Göstərmələr isə onu federallaşdırır, bütöv tamaşaçını parçalayır. Daha sonra tamaşaçı artıq özünün fərdi informasiya vasitəsinə malik olmağa dəkilir. O vasitənin öz səhifəsi, öz tamaşaçası, öz dinləyicisi olur. Bu isə artıq Kütləvi İnformasiya Vasitəsi deyil, Fərdi İnformasiya Vasitəsi deməkdir. Məqalənin əvvəlində qeyd etdiyim keçid dövrü də elə budur. Kütləvi informasiya vasitələrinin fərdi informasiya vasitələrinə çevrilməsi. Bütün dünyada milli özünəməxsusluğun, müstəqil vətəndaşlığın, müstəqil dövlət anlayışını ərilib üyütmək, otçəkən məşindən keçirmək istəyənlər də elə bu lazımdır. Bütün belə icadlar, ixtiraların ana niyyəti kimi.

TELEVİZOR - QLOBAL OTÇƏKƏNLƏRİN RƏQİBİ

Qlobal otçəkənlərin istədiyi də məhz elə budur ki, televizor ya sıradan çıxırsın, ya da necə deyirlər, taleyi ilə bərişmiş, qoribə səslənə də, “ev qızı” kimi bir küncdə qalsın: başaşağı... Ekranın üstünə örpək, ağzına yaşmaq vurulsun və. Hansısa yüngül qurğu-mobil göstərən onu əvəz etsin. İdarə edilməsi asan, ixtiyarı başqa ələrdə olan Mobil Göstərən. Minlərlə kilometr uzaqdan düyməni basırlar,

sönürsən və ya əksinə. Vəssəlam!

Televizor yalnız hansısa aparıcının, hansısa jurnalistin başını çıxarıb-saldığı yuva deyil. Televizor dövlətin hər bir vətəndaşının qorumağa borclu olduğu sərhəddir. Televizor-Dövlətin dilidir. Dilin müdafiə zonasıdır. “Televizora baxmıram!” demək- vətəndaş üçün ciddi ayıb olmalıdır. “Əl-üzümü yumuram”, “əsnəyəndə ağzımı tutmuram”, “hərbi xidmətə getmirəm”, “vergi ödəmirəm” kimi. Çünki televizor nə ütü, nə paltaryuyan, nə soyuducu, nə tozsorandır. Televizorun strateji əhəmiyyəti-dövlətin öz vətəndaşının mənzilində fəvqəladə və səlahiyyətli nümayəndəsi təkcə mövcud olmasında, ailənin xalq kimi özünü dərk etmə funksiyasını icra etməsindədir. Mənzildə televizor daşınmaz əmlakdır. Amma yalnız bu da deyil. O, həm də və daha çox hamını öz ətrafında birləşdirməyə qabil əsas istinad nöqtəsidir. Bir az başqa rakursdan yanaşaq.

TELEVİZOR: ƏRAZİ BÜTÖVLÜYÜ, YOXSA MİLLİ MÜQƏDDƏRATINI TƏYİN ETMƏ?

Televizor və Mobil Göstərən mənasibətləri Ərazi bütövlüyü və Milli Müqəddərat paralelinin başqa müstəvidəki əksidir. Birində birləşdirməyin, birləşmənin, digərində isə ayrılmanın, parçalanmanın rəmzi və təşviqi var. İndiki halda televizor bizim hər birimizin evimizdəki ərazi bütövlüyü-müzdür. Mobil göstərmələr isə daşıyan informasiya, əyləncə, musiqi qabları, futbolçuları (qılafı) isə öz müqəddəratını təyin etmək vasitəsi. Müstəqil Dövlət İdeyasının daşıyıcılarından ötrü əsas olan Ərazi Bütövlüyüdür. Və inanırıq ki, bütün bunları mənə dedizdən heç də bir televiziya əməkdaşının eqoizmi deyil. Televiziya təmsilçisi olaraq çox rahatam və onu da yaxşı bilirəm ki, ənənəvi televiziya bir institut olaraq Azərbaycan dövlətinin müstəqilliyinin ən mühüm atributlarından, ən vacib tanıtım komponentlərindən, dövlət suverenliyinin bariz göstəricilərindən biridir. Həmişə də belə olmalıdır. Mən sadəcə olaraq faktları sadalayıram. Televizorun bir əvanlıq, bir cihaz olaraq qorunmasının həm də milli-mənəvi dəyərinə, əhəmiyyətini izah etməyə çalışıram. Vətənpərvərliklə virtual məkan-pərvərlik məhz bu kontekstdə qarşı-qarşıya gəlir. Vətəni müdafiə etmək kimi özünü yaşatmaq, qorumaq missiyası məhz mobil informasiya müstəvilərinin sayəsində bir anlayış olaraq deqradasiyaya uğramaqda, sıradan çıxarılmaqdadır. Televizor həm Dövlət Başçısının xalqı bir yerə yığaraq üz tutmaq tribunasıdır, həm muğam, həm xalça, həm xınayaxdı, həm Novruz tonqalıdır, həm də böyük-kiçik yeri bilməkdir, ədəb-ərkan kimi dəyərlərin, bütün sağlamlıq milli-mənəvi keyfiyyətlərin toplandığı xəzinədir. Onu süni surətdə arxa plana atmaq, televizora guya heç kimin baxmadığını iddia edənlərin təhlükəli təhkiyəsi-

nə qoşulmaq da elə o xəzinəni yoxa çıxarmaq, dövlətin əsas ideoloji gümbəzini vurub sıradan çıxarmağa cəhd edənlərlə eyni mövqeyi bölüşməkdir. Biz televizoru mənzilimizin Hərbi Dəmir Günbəzə bərabər qoruyucusu bilməliyik! Üzərimizə gələn bütün hücumları, təhdidləri layiqincə dəf etmək qurğusu! Başqa bir müqayisə də ola bilər. Və bu müqayisədə də televizora müharibə elan etmişlərin

məramı aydın görünür.

TELEVİZOR - ƏN ETİBARLI NƏQLİYYAT VASİTƏSİ

Məsələn, televizor və radio ictimai nəqliyyat vasitəsidir. Amma adam özünü şəxsi nəqliyyat və ya indiki halda şəxsi məlumat, mobil telefonlarla təmin edəndən sonra ictimai nəqliyyatla təmin etməyə ehtiyac duymur. Və ya mobil avtomobil və ya mobil avtosu ilə televizoru əvəz edir. Əgər ictimai olmaq “bir-

yerdəlik”, “hamı ilə bir olmaq” vərdişlərinin formalaşdırıldığı məkanı bölüşməkdirsə, mənzildə televizor hamının istifadə etdiyi ictimai nəqliyyatdır, deməli mobil qurğularla müxtər, özbaşına yayım yapanlar da o zaman ictimai nəqliyyatdan öz fərdi avtomobili olduğuna görə imtina edənlərdir. O yayımçı-tamaşaçı öz telefonundadır: ya tik-tokdadır, ya feysbukda, ya instaqramda, ya bir başqa səyyar mobil nəqliyyat vasitəsinə, hansısa internet TV-nin xidmətinə. Televizora bu gün həttə öz həyatını bir daşıyıcı- artıq nəqliyyat vasitəsi olaraq bitirməkdə olan kitablar da rəqib çıxır. Kitab satışını təbliğ edənlər, cəmiyyətə əslində köhnəni, unudulmaqda olan bir daşıyıcılığı mədəniyyətini təlqin etməklə antitelevizor mühitinin formalaşmasına öz töhfəsini verirlər. Fikir verirsiniz? Bilərəkdən, ya bilməyərəkdən müstəqil dövlətin əsas ideoloji-mənəvi platforması olan televizor, radioqəbulədicilər, zədələr, əvəzində həttə arxaik informasiya daşıyıcıları belə qədir-qiymətə mindirilir. Bu tendensiya isə Azərbaycanın bir dövlət kimi əsas ideoloji divarına-televizora, birlik aşılayan dəyəərə, kollektivlik düşüncəsinə istehsal edən dəzgaha qarşıdır.

TELEVİZOR: ÇUBUQLARIN DƏSTƏSİ

Televizoru sıradan çıxarmağa çalışanlar, onun sənədli filmləri ilə, 100-lərlə insanın cəlb edildiyi batal tokşouları ilə, elmi, etnoqrafik məzmunlu, araşdırma xarakterli məhsulları kimi unikal keyfiyyətləri ilə də mübarizə aparırlar. Televizora alternativ cihazlar yalnız bir və ya bir neçə dəqiqə kəllə civarında monitor vəd edir. Onlar televizorun sadələşdirmə məhsulları ilə birlikdə inkişafında maraqlı

deyillər. Faydalı, yaşının icazə verdiyi animasiya filmlərinə baxan uşaq yoxa çıxır. Bəs o uşağı o filmə harada baxırdı? Televizorda. Onun öz vaxtı var idi. Nənin, babanın, atanın, ananın da eləcə öz ekran vaxtı var idi. Televizorun məruz qaldığı zərbələr o insanları ekran köçkünüə çevirir. Bir məşhur hədis var: Ata öz övladlarına birlikdə olmağın faydasını izah etmək məqsədilə nazik heyva çubuqlarından toplanmış dəstə verir ki, sındırınsınlar. Ən kiçik və cüssəcə ən zəif övlad bu dəstənin çubuqlarını tək-tək və asanlıqla sındırır. Ata sonra bütün çubuqları dəstə şəklində sındırmağı əmr edir. Amma buna heç kəmin gücü çatmır. Bu mənada ayrı-ayrı yayım qurğuları, kiçik efiir çubuqları ilə tamaşaçı, dinləyici, vətəndaş təkənib. Onları sındırmaq asanlaşıb. Televizor isə məhz o dəstədir. O, birlikdir. Hamılıqdır. İnsan azadlıqları, söz azadlıqları, demokratiya, sərbəst toplaşmaq azadlıqları barədə bizə təlqin edilənlərə gələn indi mənim bütün bu dediklərimdən sonra baxaq. İraq olsun, hesab edək ki, televizoru sıradan çıxarmağa müvəffəq olublar. Yəni zənn edək ki, televizor dövlətin və xalqın əsas mədəniyyət, ənənəvi mədəniyyət süffəsi tək ortadan yığılır. Allah göstərməsin, tutaq ki, televiziya, televizor nə qədər ağır səslənə də zərərsizləşdirilib. İnsanların azadlığını, iradələrini idarə etmə onların əlindəki mobil cihazların ümidinə buraxılıb. Dövlət hər bir vətəndaşı ilə onun beyninin məhdud həcmi və ya informasiya skuteri ilə hesablaşmalıdır. Fantaziyanıza azadlıq verin, görün bu hadisə bizi hansı aqibətə aparıb çıxarardı?! Belə bəd

dır. Hədəf olduğumuz bütün hücumlara birlikdə müqavimət göstərməliyik. Süni zəkanın, ağıllı texnologiyaların, yaşıl enerjinin, kibertəhlükənin, süni intellektin mövcud olduğu, onların doğurduğu yeni çağırışların hər gün hədəsi silsilə ilə artdığı mühitdə bu, getdikcə nəzərdə, amma heç vaxt üzlənməyən telehəqiqəti-televizoru dövlətin özü qədər əhəmiyyətli varlığı qorunmalıdır. Artıq biz olan hadisənin xəbərini verən yox, özünün uydurduğunu xəbər kimi verənin, yalnız qablaşdıraraq yayının, Allahın yaratdığı ilə süni xilqətin, qondarlımş məxluqun-süni intellektin yaratdıqlarının mübarizəsində Həqiqətin gözəndə salınmasının şahidləriyik. Baxmayaraq ki, süni intellekt həm də müsbət xidmətlər imkanındır. Amma ağıllı başların əlində. Hüdudsuz sosial-virtual okeanda müdriklər, aqillər çox azdır. Xəbərin dəqiqliyini yenə də metrika ilə- yəni qəzetlə və təbii ki, televizorla dəqiqləşdirmək lazımdır. Bu halda xəbərin əks göstəricisi olmayacaq. Bu funksiya həm də televizorun məsuliyyət hissini qoruyacaq.

TELEVİZOR - EV SAHİBİ

Amma onu da unutmayaq ki, yeni televizor da bir cihaz olaraq yalnız televizor deyil. Modern televizor həm də yutub və digər qohum resurslara açıqdır. Tamaşaçının bizim qabda başqa xörəklərə, başqa qidalara da əl uzatmaq imkanı var. Rəqibimiz həm də özümüzük. Ancaq heç nəyə baxmayaraq, televizor bizimdir. Bizim müliyyətdir. Bizim əmlakdır. Televizora daxil olanlar kirayənin ola bilər, icarəçi ola bilərlər, heç bir halda müliyyətdə deyillər. Ola da bilər. Bizik əsas ev sahibi! Tamaşaçını, radio dinləyicisini ənənəvi yerindən, mənzilindən götürüb cibinə, planşetinə, smartfonuna soxanlar, onu ailədən-dövlətdən ayıraraq məculluğa itələyərək didərgin salanlar elə düşünürlər ki, televizorun artıq boşaldılmış məkanında məskunlaşa bilərlər. Buna yol verməməliyik. Öz məhsullarımızla. Keyfiyyətli məhsullarımızla. Biz televizoru qorunmalıyıq. Onun tamaşaçılarını qorunmalıyıq. Hara gediriksə, hara baxırıqsə, harada vaxt itiririksə qayıtmalı, televizorumuzun önünə geri gəlməliyik. Birləşmək üçün. Binamızda, mənzilimizdə, analarımızın, atalarımızın, balalarımızın yanında olmaq üçün. Həm də televizorumuzun yanında olmaq üçün. Çünki o, sadəcə cihaz, o, sadəcə qurğu, o, sadəcə bir əşya deyil. O, dövlətliliyin, ailəliliyin ən mühüm elementlərindən biridir. Unutmayaq. Biz həmişə qarşılarında təzim pozasında görmək istəyən dövlətlər olub, var və olacaq. Çünki bu poza kömək üçün də, yüklənmək üçün də ən əlverişli vəziyyətdir. Hamını otçəkən məşindən keçirib global farş halına salmaq istəyirlər. Televizor isə bizim səngər olmalıdır, vətəndaşımıza müstəqil dövlətimizdən asılı olmaq azadlığı aşılamalıdır. Başqa divarların altında qalmayaq deyə. Məsələn, əvvəl evliyə hazırlaşan cütlük evi necə dolandıracağı, çörəyi necə qazanacağı, ailənin möhkəmliyini necə qoruyacağı barədə düşünür, dövlətin kiçik şəklində içində idarəçiliyi öyrənirdi. Müəllim yanına gedərək rəqs etməyi yox. Baxın: birinci cümlə daşınmaz əmlakın-televizorun, ikinci cümlə isə daşınan əmlakın-mobil göstərmələrin xidmətidir. Televizor millətin mədəniyyətini qoruyan divar olmalıdır! Ərazi bütövlüyü, yoxsa öz müqəddəratını təyin etmə? Mən Ərazi bütövlüyünü-TELEVİZORU seçirəm! Bəs Siz? Gəlin müzakirə edək!

“Real TV”nin baş direktoru Mir Şahin Ağayev Xüsusi olaraq “Qafqazinfo” üçün